

Achtergronddocument Kaders Recycleplan

De belangrijkste zaken in afvalbeleid

Afkortingenlijst

DVO	Dienstverleningsovereenkomst
PBD	Plastic, Blik en Drankenkartons
GFTe	Groente, Fruit, Tuin en etensresten
CAW	Centraal Afvalverwijderingsbedrijf West-Friesland
Diftar	Gedifferentieerde tarieven (heffingen)

Inhoudsopgave

1	Introductie	
1.1	Inleiding	6
1.2	Doel van dit document	6
1.3	Leeswijzer	6
2	Beleidskaders	
2.1	Inleiding	7
2.2	Europees beleid: kaderrichtlijn Afvalstoffen	7
2.3	Nederlands afvalbeleid	7
2.3.1	Afvalbeheerplan	7
2.3.2	Rijksbrede programma circulaire economie	8
2.3.3.	VANG Programma	8
2.3.4	Raamovereenkomst verpakkingen	8
2.4	Gemeentelijk beleid	9
3	Inzamelsysteem, gebiedskenmerken en prikkels	
3.1	Inleiding	11
3.2	Gebiedskenmerken	11
3.3	Inzamelmiddelen	11
3.4	Prikkels	11
3.4.1	Vlaktarief	11
3.4.2	Recycletariefsystemen	11
3.4.3	Positief belonen	12
3.4.4	Omgekeerd inzamelen	12
3.4.5	Recycletarief en omgekeerd inzamelen	12
3.4.6.	Effecten	12
3.5	Inzamelfrequentie	12
3.6	Bron- en nascheiding	12
3	Doelmatig afvalbeheer en de afvaldriehoek	
4.1	Inleiding	14
4.2	Geschiedenis van het afvalbeheer	14
4.3	Doelmatig afvalbeheer	14
4.4	De afvaldriehoek	14
4.5	Integrale afweging	16
5	Recycletarief	
5.1	Inleiding	17
5.2	Prijsprikkel afvalscheiding	17
5.3	De gedifferentieerde heffing	18
5.4	Verwachte effecten en beleidskeuzen	18
5.5	Enkele aantekeningen en onbedoelde gevolgen	19
6	Vertrekpositie Medemblik	
6.1	Inleiding	20
6.2	Geschiedenis	20
6.3	Rekenkamerrapport Doeltreffendheid Afvalstoffenheffing	20
6.4	Basisgegevens en gebiedskenmerken	20
6.5	Prestaties	21

7	Beleidsscenario's	
7.1	Inleiding	23
7.2	Drie beleidsscenario's	23
7.3	Kosten, milieu en service	25

Bijlage 1: Verslag thema avond Medemblik

Bijlage 2: Informatienota raad

Bijlage 3: Presentatie thema avond

Bijlage 4: Uitslagen mentimeter thema avond

1. Introductie

1.1 Inleiding

Door veranderde normen op het gebied van afvalbeheer is het afvalbeleid in Nederland volop in beweging. Er wordt doorlopend nieuw beleid ontwikkeld. Medemblik heeft eind 2019 een nieuwe dienstverleningsovereenkomst (DVO) met de afvalinzamelaar- en verwerker HVC gesloten. Verder hebben de gezamenlijke rekenkamercommissies het rapport Doeltreffendheid Afvalstoffenheffing begin 2019 aan de West-Friese gemeenteraden aangeboden. Dit is een goed moment om een nieuw beleidsdocument op te stellen en te formuleren hoe we om willen gaan met het huishoudelijk afval.

1.2 Doel van dit document

Dit document neemt u mee in de wereld van het gemeentelijk afval. Het geeft een inhoudelijke basis voor de beleidskeuzen met betrekking tot de koers van het gemeentelijk afvalbeleid. Dit document is een bijlage bij de keuzenotitie GGP.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 staan de beleidskaders waarbinnen het gemeentelijk beleid wordt gevormd. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op waar, in praktische zin, rekening mee gehouden moet worden. Hoofdstuk 4 gaat in op doelmatig afvalbeheer en de grondstoffendriehoek. Hoofdstuk 5 geeft een globaal overzicht op de mogelijkheden van een recycletarief systeem. In de laatste twee hoofdstukken wordt specifiek ingegaan op de situatie in de gemeente: het begint met vertrekpositie van Medemblik in hoofdstuk 6, gevolgd door beleidsscenario's in hoofdstuk 7.

NB1: eerst gebruikten we de term Gemeentelijk Grondstoffenplan (GGP). De term is nu Recycleplan huishoudelijk afval (hierna te noemen: Recycleplan). Deze term dekt beter de lading en spreekt meer tot de verbeelding. Recyclen heeft namelijk niet alleen invloed op het milieu, maar ook op de kosten. Goed recyclen verhoogt het milieurendement en reduceert de (verwerkings)kosten.

NB2: in dit term hanteren we de term recycletarief. Deze term vervangt de (nu nog) meer gangbare term Diftar (gedifferentieerde tarieven). De term recycletarief sluit beter aan op de term recycleplan.

2. Beleidskaders

2.1 Inleiding

Het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval is een nutsfunctie. Dit betekent dat de overheid de beschikbaarheid, continuïteit en kwaliteit van deze taken moet garanderen. De continuïteit moet worden gewaarborgd. Wanneer dit niet zo is, afvalstoffen op een maatschappelijk ongewenste manier in het milieu terecht komen (dumpen). Daarnaast is het zorgdragen voor afval als nutsfunctie gericht op bescherming van de toegankelijkheid voor de burger. Met andere woorden: iedereen heeft het recht zich te kunnen ontdoen van afval.

2.2 Europees beleid: Kaderrichtlijn Afvalstoffen

Het Nederlandse afvalbeleid wordt in belangrijke mate bepaald door het Europese afvalbeleid. De belangrijkste Europese richtlijn op het gebied van afval is de Kaderrichtlijn Afvalstoffen (2008/98/EG). In deze richtlijn wordt het Europese raamwerk weergegeven voor het beheer van afvalstoffen. Ook wordt aandacht besteed aan duurzaam afvalbeheer, preventie en hergebruik. Verder stelt Europa regels op, zoals het recent opgestelde verbod op single use plastic producten waar een betaalbaar alternatief voor beschikbaar is. De Europese richtlijnen worden overgenomen in het Nederlandse afvalbeleid.

2.3 Nederlands afvalbeleid

Vanuit de Wet milieubeheer (Wm) hebben gemeenten een wettelijke zorgplicht voor het inzamelen van huishoudelijk afval. De gemeenten zijn verplicht het huishoudelijk afval bij of nabij elk perceel in te zamelen. Voor een doelmatig afvalbeheer kan de gemeente stromen apart inzamelen en afwijken van de eis om nabij elk perceel in te zamelen. Iedere gemeente moet een afvalbrengrstation aanwijzen waar inwoners hun grof afval kunnen brengen. Op zowel Europees als landelijk niveau wordt discussie gevoerd over de wijze van inzameling, verwerking en recycling.

De Rijksoverheid probeert te sturen op een duurzame afvalverwerking, door onder meer een verbod op storten en een belasting op het verbranden van afval. Laatstgenoemde belasting is in 2019 verhoogd van € 13,21 naar € 31,39 per ton. Tevens heeft de overheid in 2018 de privacy eisen verhoogd en is de vennootschapsbelastingplicht voor overheidsondernemingen (waaronder publieke afvalbedrijven) in 2016 ingevoerd.

2.3.1 Afvalbeheerplan

Het derde Landelijk Afvalbeheerplan (LAP 3) is het belangrijkste kader voor het afvalbeheer in Nederland. Ieder bestuursorgaan houdt rekening met het geldende afvalbeheerplan bij het uitoefenen van een bevoegdheid krachtens de Wm. Het LAP 3 geeft een beleidskader waarin onder meer wordt ingezet op een afval hiërarchie (zie figuur hiernaast) tegen maatschappelijk verantwoorde kosten, omgang met gevaarlijke stoffen, plannen per sector en de doelstellingen voor het Rijksbrede programma circulaire economie.

2.3.2 Rijksbrede programma Circulaire Economie

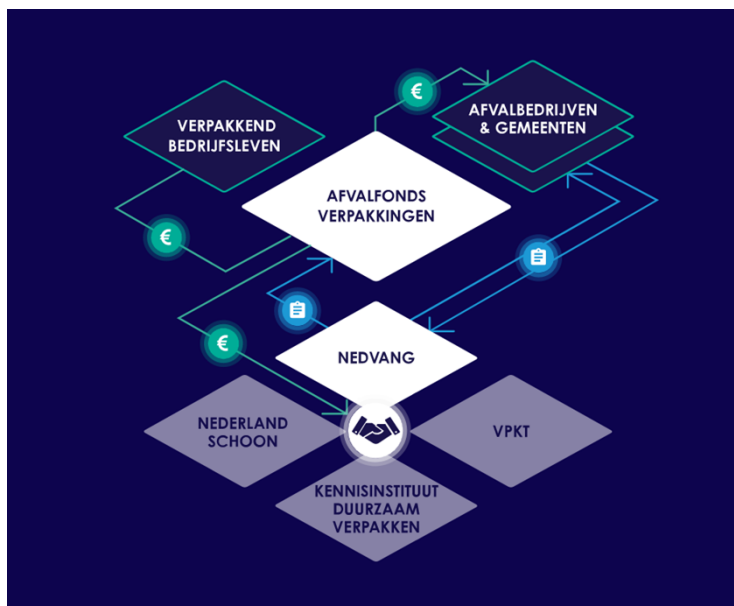
Het Rijksbrede programma Circulaire Economie richt zich op het versneld veranderen van de Nederlandse economie in de richting van een circulaire economie. Dit programma bevat de activiteiten die Nederland zich voorneemt te ondernemen en draagt bij aan de Europese beleidsagenda.

2.3.3 VANG Programma

In het kader van een goed grondstoffen- en afvalbeheer is het programma Van Afval naar Grondstof (VANG) opgestart. Hiervoor zijn afspraken gemaakt om het materieel en financieel sluiten van product- en materiaalketens voor verschillende stromen huishoudelijk afval mogelijk te maken. Enkele uitgangspunten en doelen zijn:

- minder afvalproductie door slim ontwerp van producten en verpakkingen;
- meer hergebruik van grondstoffen door betere scheiding en inzameling met een richtlijn van 100 kg restafval per inwoner per jaar en 75% afvalscheiding in 2020 (met een doorkijk naar maximaal 30 kg in 2025);
- geen hogere kosten voor de burger als inwoner en belastingbetaler;
- consequente toepassing van profijtbeginsel en vervuiler-betaalt-principe voor producenten en consumenten; en,
- een transitiepad en –tempo dat voor alle betrokkenen haalbaar en betaalbaar is.

In de afgelopen jaren hebben veel gemeenten vrijwillig gekozen om de VANG doelstelling van 100 kg restafval per inwoner per jaar en 75% afvalscheiding in 2020 op te volgen.

2.3.4 Nedvang en de Raamovereenkomst Verpakkingen

In de Raamovereenkomst 2013-2022 is onder meer afgesproken dat plastic producenten per ton plastic een vergoeding betalen aan Nedvang¹ voor de inzameling en verwerking van hun verpakking. Gemeenten hebben de verantwoordelijkheid gekregen voor de inzameling, verwerking en afzet van het kunststofverpakkingsafval en drankkartons afkomstig van huishoudens. De vergoedingen die gemeenten hiervoor ontvangen van Nedvang zijn nu kostendekkend. Omdat de verwerkingskosten van de

stroom plastic en drankkartonnen² op het moment hoog zijn (en niet rendabel), maken de vergoedingen het voor gemeenten financieel mogelijk om over te gaan op separate inzameling van deze stromen.

¹ Nedvang monitort en stimuleert de inzameling en recycling van verpakkingsafval in heel Nederland. Zij ontvangt hier, in het kader van producentenverantwoordelijkheid, financiële middelen van de verpakkingsindustrie (vastgelegd in de Raamovereenkomst) en geeft garantievergoedingen af voor stromen zoals plastic en drankkartonnen.

² In de CAW gemeenten worden plastic en drankkartonnen samen met metaal ingezameld. Deze stroom wordt ook wel PBD genoemd, of te wel: plastic, blik en drankkartonnen.

Gemeenten hebben de verantwoordelijkheid gekregen voor de inzameling, verwerking en afzet van het kunststofverpakkingsafval en drankkartons afkomstig van huishoudens. De vergoedingen die gemeenten hiervoor ontvangen van Nedvang zijn op het moment kostendekkend. Omdat de verwerkingskosten van de stroom plastic en drankkartonnen³ op het moment hoog zijn (en niet rendabel), maken de vergoedingen het voor gemeenten financieel mogelijk om over te gaan op separate inzameling van deze stromen.

Met ingang van 1 april 2020 is de herziende Raamovereenkomst Verpakkingen van kracht. Aanleiding van deze herziening is de tussenevaluatie van de Raamovereenkomst van de afgelopen jaren. In die tussenevaluatie zijn vele knelpunten benoemd die opgelost moeten worden.

Belangrijke knelpunten zijn:

- de onvolwassen recyclemarkt voor kunststof verpakkingen;
- de slechte kwaliteit van verpakkingen die op de markt worden gebracht (ruim 30% is eenvoudigweg niet recyclebaar);
- de beperkte vraag naar gerecyclede kunststoffen;
- de beperkte sorteer- en recycle capaciteiten;
- de toenemende ketenkosten.

Concreet betekent dit dat de financiële vergoedingenstructuur voor het PBD per 1 april 2020 is gewijzigd. De gemeente ontvangt vanaf dat moment niet langer een ketenvergoeding. In plaats daarvan ontvangt de gemeente een inzamelvergoeding per ton. De verantwoordelijkheid voor de post-collection (sortering en vermarkting) wordt verlegd richting de verpakkingsproducenten. Dit betekent dat de gemeente dan ook geen post-collection kosten meer hoeft te betalen.

2.4 Gemeentelijk beleid

De gemeente is verantwoordelijk voor de inzameling van het huishoudelijk afval. De zeven Westfriese gemeenten hebben dit de afgelopen jaren via de gemeenschappelijke regeling Centraal Afvalverwijderingsbedrijf West-Friesland (CAW) inbesteed bij afvalinzamelaar- en verwerker HVC. Basis daarvoor vormde de dienstverleningsovereenkomst (DVO) uit 2004. HVC ontving de ketenvergoedingen voor onder meer PBD vanuit het Afvalfonds. Met de nieuwe DVO gaan de vergoedingen naar de gemeente.

De gemeente is, via het CAW, aandeelhouder van HVC. Dit kan op zich los gezien worden van de DVO. Wel hoort bij het aandeelhouderschap een ballotageovereenkomst. Hierin is de verplichting opgenomen dat de gemeente, via het CAW, als aandeelhouder GFT en restafval bij HVC af te staan. Voor andere stromen en de inzameling geldt dit niet; de gemeente heeft hier keuzevrijheid. Op dit moment worden alle huishoudelijke afvalstromen door HVC verwerkt.

In samenwerking met HVC heeft het CAW in 2012 het Afvalbeleidsplan 2012-2016 opgesteld. Dit beleidsplan ging vooral in op de voorkeursvolgorde van het afvalbeheer en de regie van het CAW op HVC. De keuzenotitie zoals deze nu voorligt is de voorbereiding op een nieuw gemeentespecifiek Afvalbeleidsplan, het recycleplan. Omdat de zeven gemeenten samenwerken in het CAW zijn de afvalstoffenverordening en onderliggende besluiten op CAW niveau opgesteld. Deze worden op gemeentelijk niveau opgesteld.

³ In de CAW gemeenten worden plastic en drankkartonnen samen met metaal ingezameld. Deze stroom wordt ook wel PBD genoemd, of te wel: plastic, blik en drankkartonnen.

In 2018 is een onderzoek uitgevoerd door de gezamenlijke Westfriesse rekenkamers naar de doeltreffendheid van de afvalstoffenheffing. De resultaten van dit onderzoek zijn begin 2019 aan de raden gestuurd. De resultaten en adviezen zijn meegenomen in de nieuwe DVO en de voorliggende keuzenotitie voor het GGP.

Enkele ontwikkelingen in de afgelopen periode zijn:

- In de periode 2016-2017 is in West-Friesland de PBD container ingevoerd en de inzamelfrequentie van restafval gewijzigd naar éénmaal per vier weken. Na de invoering van dit systeem is het scheidingspercentage en ingezameld PBD in alle gemeenten gestegen. Ook de hoeveelheid restafval is sterk gedaald.
- In 2018 is een bewonersonderzoek is uitgevoerd naar de tevredenheid over de dienstverlening (2018). Hieruit kwam onder andere naar voren dat de dienstverlening op het gebied van afvalinzameling in de gemeente Medemblik wordt beoordeeld met een 7,4. Er is draagvlak voor scheiden aan de bron en er is behoefte aan informatie over wat er gebeurt met afvalstromen na verwerking.
- Diverse grootschalige communicatie campagnes op gebied van PBD, etensresten en grof afval.

3. Inzamelsystemen, gebiedskenmerken en prikkels

3.1 Inleiding

Gemeenten hebben verschillende mogelijkheden voor hun afvalinzameling. De keuze voor de inzamelingsmethode is afhankelijk van onder meer de mogelijkheden en beperkingen van de locaties (laagbouw, hoogbouw of een historische binnenstad), de gewenste service (ophaalfrequentie, loopafstanden, esthetische overwegingen en gemak), de keuze voor afvalscheiding (keuze in afvalstromen, prikkels etc.) en de kosten (o.a. inzamel-, verwerkings- en communicatiekosten). In dit hoofdstuk wordt ingegaan op deze aspecten.

3.2 Gebiedskenmerken

Bij het kiezen voor een inzamelsysteem moet rekening gehouden worden met de mogelijkheden en beperkingen van de betreffende locatie. Bij rijtjeswoningen en vrijstaande huizen is het relatief gemakkelijk om de inzameling met rolcontainers uit te voeren. In (historische) binnensteden, zoals Enkhuizen, Hoorn en Medemblik is het weer lastig om met rolcontainers in te zamelen. Hier is weinig ruimte om rolcontainers te plaatsen. De openbare ruimte en de percelen zijn krap. Hier wordt dan ook vaak gekozen voor de vuilniszak als inzamelmiddel. Dit heeft echter weer negatieve gevolgen voor de hygiëne en het ontstaan van zwerfafval. Binnensteden kunnen ook kiezen voor inzameling via ondergrondse containers. Dit heeft weer gevolgen voor bijvoorbeeld de loopafstand en heeft beperkingen voor afvalscheiding. Ook hoogbouw kent uitdagingen omdat er geen rolcontainers geplaatst kunnen worden. Hier wordt vooral gekozen voor grote gemeenschappelijke rolcontainers of een ondergrondse container.

3.3 Inzamelmiddelen

Er bestaan verschillende inzamelmiddelen, zoals rolcontainers, zakken, ondergrondse containers, bovengrondse verzamelcontainers en een ondergronds afvaltransportsysteem (OAT). Veel gemeenten gebruiken een combinatie van twee of meer van deze systemen. Zo kan restafval ingezameld worden via een rolcontainer en plastic via een doorzichtige plastic zak. Of hebben huishoudens een container voor GFTe, maar zijn aangesloten op een ondergrondse container voor restafval. De meest toegepaste systemen zijn rolcontainers in de laagbouw en (ondergrondse) verzamelcontainers in wijken met een dichte bebouwing en/of hoogbouw. De keuze voor een inzamelmiddel is afhankelijk van de locatie, de kosten en de prikkels die de gemeente wil invoeren om afvalscheiding te bevorderen.

3.4 Prikkels

Prikkels kunnen bepaald gedrag bevorderen of ontmoedigen. In deze paragraaf gaan we in op de gangbare prikkels die worden ingezet door gemeenten in Nederland. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de bovenstaande mogelijkheden en beperkingen van de betreffende locatie invloed heeft voor de keuze voor een bepaalde prikkel.

3.4.1 Vlaktarief

Op het moment kent Medemblik een vlaktarief voor de inzameling (opgedeeld in eenpersoonshuishoudens en meerpersoonshuishoudens). Dit betekent dat huishoudens een vaste heffing krijgen opgelegd, ongeacht de hoeveelheid aangeboden afvalstromen.

3.4.2 Recycletarief systemen

Het is mogelijk om gedifferentieerde tarieven toe te passen gebaseerd op de hoeveelheid en/of aanbodfrequentie van het huishoudelijk afval per woonunit. Deze manier is bekend onder de naam Diftar, maar wordt in dit document recycletarief genoemd. De tarieven worden vaak toegepast op restafval. Er kan gekozen worden om af te rekenen per aangeboden zak, container of deponering in ondergrondse container, maar ook op basis van gewicht of volume. Een registratiesysteem legt per

huishouden vast hoeveel restafval wordt aangeboden en op basis hiervan wordt een afrekening gemaakt. Doordat inwoners een financiële prikkel hebben om hun restafval te reduceren wordt een betere afvalscheiding gestimuleerd. In hoofdstuk 5 wordt verder op dit systeem ingegaan.

3.4.3 Positief belonen

Het is ook mogelijk om met spaarsystemen te werken. Een voorbeeld hiervoor is het Afval Loont initiatief in Rotterdam, waar bepaalde afvalstromen gescheiden ingeleverd kunnen worden bij supermarkten. De inwoner krijgt hiervoor punten die zij kan omzetten in een financiële donatie aan een gekozen goed doel. Op deze manier worden inwoners geprikkeld om afval te scheiden en bij te dragen aan de sociale cohesie. In vergelijking met recycletariefsystemen is deze manier minder efficiënt.

3.4.4 Omgekeerd inzamelen

Bij omgekeerd inzamelen wordt afvalscheiding gemotiveerd door middel van serviceprikkels. De gedachte hierachter is dat het inwoners gemakkelijk gemaakt moet worden om recyclebare stromen te scheiden. Onder meer oud papier, GFTe en PBD worden aan huis opgehaald, terwijl de inwoner voor de restafvalstroom meer moeite doet. Inwoners brengen hun restafval zelf naar een (ondergrondse) verzamelcontainer, die op (loop)afstand aanwezig is. Door het gemak op recyclebare stromen, houden de meeste inwoners minder restafval over en hoeven dus ook minder restafval weg te brengen.

3.4.5 Recycletarief en omgekeerd inzamelen.

Het is mogelijk om een recycletarief te combineren met omgekeerd inzamelen. De prijs- en de serviceprikkel versterken elkaar en werken stimulerend om beter te scheiden.

3.4.6 Effecten

In Nederland bestaat veel ervaring met de verschillende systemen, waardoor bekend is wat de voor- en nadelen zijn van de betreffende systemen. Het is aan de raad om deze afwegingen te maken. Uit berekeningen van HVC komt naar voren dat het invoeren van een recycletarief kan leiden tot circa 30% minder restafval. In hoofdstuk 5 wordt dieper op het recycletariefsysteem ingegaan.

3.5 Inzamelfrequentie

De huidige inzamelfrequenties van de verschillende afvalstromen zijn grotendeels geoptimaliseerd en houden rekening met de kosten, afvalscheiding en service. In onderstaande tabel is de verwachting van het verhogen van de inzamelfrequentie van restafval, PBD en GFTe opgenomen. We zien dat het extra ophalen van restafval leidt tot meer restafval en aanzienlijk hogere kosten. Het vaker ophalen van PBD heeft amper invloed op het restafval, maar leidt tot hogere kosten. Het vaker ophalen van GFTe in zomer leidt tot minder restafval, tegen stijgende kosten.

	Extra rondes	Invloed op restafval	Extra kosten
Restafval	+13	+15%	+ 29%
PBD	+13	- 2%	+ 15%
GFTe (Zomer)	+7	- 7%	+ 4%

3.6 Bron- en nascheiding

Afvalscheiden kan aan huis gedaan worden, door bijvoorbeeld verschillende rolcontainers beschikbaar te stellen aan huishoudens. Een groene container voor GFTe, een oranje voor PBD en een grijze voor restafval. Afval kan eveneens nagescheiden worden in een sorteringsinstallatie bij de afvalverwerker. Omdat er enige discussie bestaat over wat de beste manier is, heeft het CAW

opdracht gegeven aan De Afvalspiegel om dit te onderzoeken. Enkele conclusies van De Afvalspiegel zijn:

- Nascheiding is op dit moment vooral een optie voor PBD uit het restafval;
- Het is niet duidelijk welk systeem het beste milieuresultaat geeft voor onze gemeente;
- Ook is niet duidelijk welk systeem goedkoper is;
- Wel kan geconcludeerd worden dat nascheiding op dit moment een goede optie is voor binnensteden en hoogbouw: uit het restafval kan PBD uit worden gehaald.

Voor Medemblik zien we bronscheiding als de norm. Waar het door de locatiekenmerken, zoals in de binnenstad en bij hoogbouw, meerwaarde heeft om restafval en PBD gezamenlijk in te zamelen, wordt nascheiding toegepast. De ontwikkelingen op het gebied van nascheiding worden nauwlettend in de gaten gehouden.

4. Doelmatig afvalbeheer en de afvaldriehoek

4.1 Inleiding

Afval ontstaat wanneer een materiaal voor de betreffende persoon of organisatie niet meer van waarde is. In dit hoofdstuk wordt het concept van doelmatig afvalbeheer besproken en de grondstoffendriehoek geïntroduceerd.

4.2 Geschiedenis van het afvalbeheer

Het grootste deel van de geschiedenis ontdeed de mens zich van zijn afval binnen het gebied waar zij woonde. Dit leidde tot vervuiling, milieuproblemen en gezondheidsrisico's. Door het ontstaan van reinigingsdiensten werd Nederland een stuk schoner, het milieu beter en ziektes teruggedrongen. In de oorlog werd er extra veel hergebruikt, omdat er weinig materiaal te vinden was (dit was terug te zien in de prijzen van materialen). Na de oorlog nam organisch materiaal af en ontstond meer verpakkingsmateriaal. Door de eeuwen heen werd veel hergebruikt, evenals vandaag de dag, vanuit

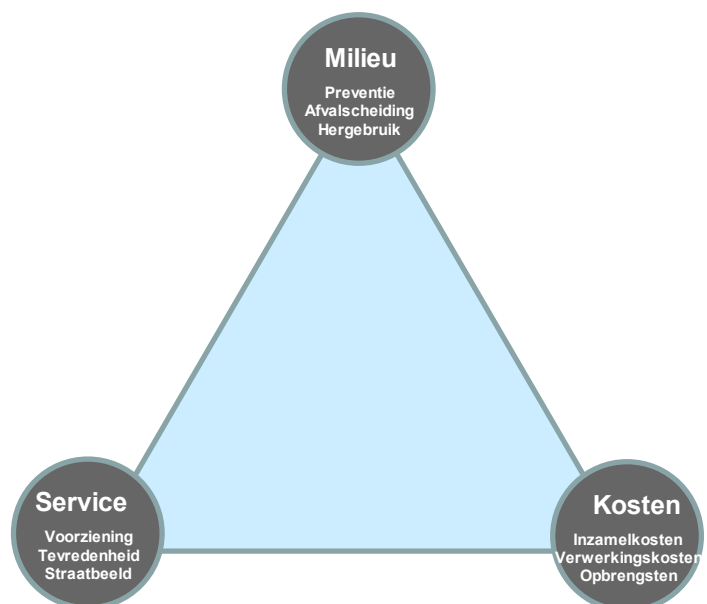
schaarste en omdat verschillende gebruikte en gerecyclede materialen goedkoper waren dan nieuwe materialen. De afgelopen jaren is meer nadruk komen te liggen op milieu hygiënische verantwoorde verwerking, wat in uiting komt in de focus op afvalscheiding en het concept van circulaire economie. Doelmatig afvalbeheer ging én gaat over kosten, milieu, hygiëne en service. In dit hoofdstuk zullen we ingaan hoe het beste gekozen kan worden voor een optimale afvalinzameling- en verwerking.

4.3 Doelmatig afvalbeheer

Het doel van het afvalbeheer, en daarmee het op te stellen recycleplan (RP), is te komen tot een zo optimaal mogelijk systeem. Kosten, hygiëne, milieu en service zijn met elkaar in overeenstemming. Zeker in een sterk veranderende wereld, waarin technieken en normen veranderen, is het belangrijk om het afvalbeheer te blijven optimaliseren.

4.4 De afvaldriehoek

De afvaldriehoek (ook wel grondstoffendriehoek genoemd) is een vereenvoudigd, maar handig, instrument om de gemeentelijke doelen in kaart te brengen (zie afbeelding hiernaast). De driehoek toont de direct beïnvloedbare aspecten en geeft een idee van de afwegingen in het afvalbeleid: dienstverlening (incl. hygiëne), milieu en kosten. Welke afwegingen er worden gemaakt, is de uitkomst van de politieke keuzes die de gemeenteraad maakt. Aan de hand van deze driehoek zullen we de drie aspecten doorlopen.

Kosten

De kosten voor het afvalbeleid zitten vooral in de inzameling, fysieke middelen (rolcontainers, ondergrondse containers, etc.), verwerking, beleid, administratie en communicatie. De kosten worden gedekt uit de afvalstoffenheffing, wat betekent dat als de kosten omhoog gaan, ook de afvalstoffenheffing omhoog gaat.⁴

Garantievergoedingen

In Nederland kennen we de producentenverantwoordelijkheid. Dit komt tot uiting in de Raamovereenkomst Verpakkingen, waarin afspraken zijn gemaakt over onder andere afvalpreventie en recycledoelen. Verpakkingsproducenten betalen een percentage per ton geproduceerd materiaal aan Nedvang, welke vervolgens (garantie)vergoedingen afgeeft aan gemeenten voor bepaalde stromen zoals plastic en drankkartons. Door de garantievergoeding is het voor gemeenten, vanuit financieel opzicht, aantrekkelijk om een bepaalde stroom in te zamelen welke op de markt niet rendabel is. De gemeente is daarbij afhankelijk van de afspraken en vergoedingen die Nedvang opstelt, wat kan leiden tot fluctuaties in de gemeentelijke begroting en de afvalstoffenheffing (zie ook paragraaf 2.3.4).

Service

De service bestaat onder andere uit de ophaalfrequentie, hygiëne, loopafstand tot de aanbiederlocatie en klantenservice. Om bepaalde redenen kan de gemeente kiezen voor een beperking van de service (voor bijvoorbeeld het terugdringen van restafval), of uitbreiden (bijvoorbeeld i.v.m. vergrijzing).

Milieu

Wanneer afval onzorgvuldig wordt behandeld, kan dit direct negatieve effecten hebben op het milieu. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan risico's van verontreiniging van grond of water door afvalstort en dumpingen. Vroeger had ongecontroleerde afvalinzameling ook direct negatieve gevolgen voor de volksgezondheid. In Nederland zijn deze directe milieu effecten praktisch afgedicht door de sterke milieuwetgeving. In het kader van grondstoffengebruik en klimaatverandering staat de indirecte milieubelasting van afval meer in de belangstelling. De twee hoofdonderwerpen hierin zijn het behoud van grondstoffen en het tegengaan van schadelijke stoffen en emissies.

Grondstoffengebruik

Hergebruik, recycling en compostering zijn de meest gebruikelijke manieren van het inzetten van afvalstoffen voor een beter milieu. Afval is grondstof wanneer het een materiaal op een zodanige (kosten efficiënte) manier ingezameld en verwerkt kan worden, dat het voor afnemers (zoals producenten) aantrekkelijk wordt om het materiaal te gebruiken (denk aan prijs en producteigenschappen). Voorwaarde is wel dat er over de hele keten gezien milieuvoordelen moeten worden behaald (ten opzichte van verbranden en storten). De inzamelaar en afvalverwerker dient dit inzichtelijk te kunnen maken.

Schadelijke stoffen en emissies

Het verbranden van afval levert energie, maar leidt ook tot (beperkte) uitstoot van schadelijke gassen. Recycling leidt tot hergebruik en daarmee tot behoud van het materiaal in kwestie, maar kan op zijn beurt weer leiden tot meer transport, energieverbruik en emissies. Om tot een verbetering van het milieuresultaat te komen, moet er goed gekeken worden naar de voor- en nadelen van het verwerkingsproces in kwestie. De inzamelaar en afvalverwerker dient dit inzichtelijk te kunnen maken.

⁴ De gemeente kan kiezen voor een 100% kostendekking in de afvalstoffenheffing. Gaat zij bijvoorbeeld voor 80% kostendekkendheid, dan moet de overige 20 % uit een andere post gehaald worden, zoals bijvoorbeeld de onroerende zaak belasting (OZB). De gemeente mag nooit meer toerekenen aan de afvalstoffenheffing dan de werkelijke kosten.

4.5 Integrale afweging

Optimaal afvalbeheer betekent dat de kosten, service en het milieu in de gewenste verhouding met elkaar staan. Wil men meer service dan is het belangrijk om te weten wat de prijs daarvoor is en de impact op het milieu. Hetzelfde geldt voor meer milieuresultaat, waarbij gevraagd moet worden hoeveel beter het is voor het milieu, wat het mag kosten en wat de impact is op het serviceniveau.

5. Recycletarief

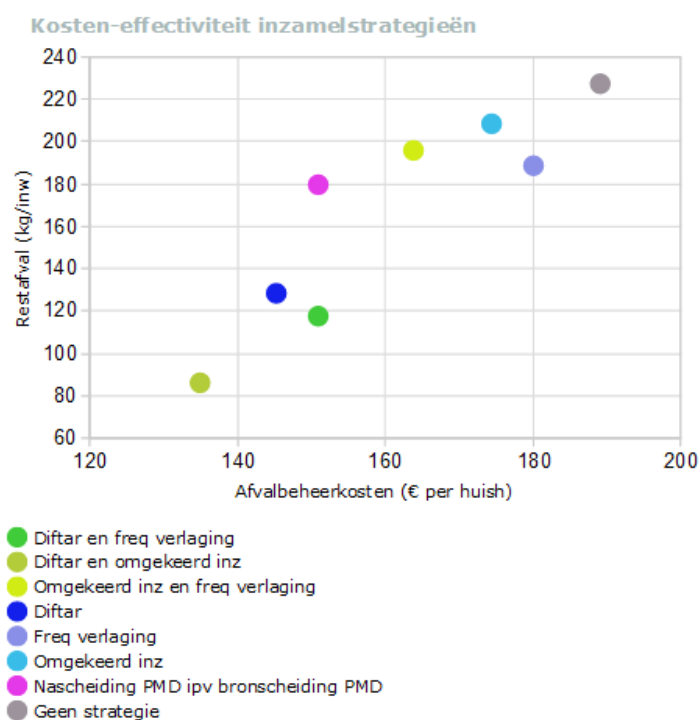
5.1 Inleiding

Op het moment betalen huishoudens in Medemblik een vlaktarief. Dit is een afvalstoffenheffing onafhankelijk van de hoeveelheid aangeboden afval. Tijdens de themaraad op 6 mei 2019 is gesproken over gedifferentieerde tarieven, of te wel recycletarief, waarbij betaald wordt naar wat men aan afval aanbiedt. Tijdens deze avond is verkend hoe de raad tegenover een recycletarief staat. Om een beter zicht te krijgen op wat een recycletarief is en wat het kan betekenen voor de gemeente, worden in dit hoofdstuk de belangrijkste zaken uiteen gezet.

5.2 Prijsprikkel afvalscheiding

Om afvalscheiding te verbeteren zijn verschillende systemen mogelijk die werken met een financiële prikkel. Een recycletarief en spaarsystemen (zoals Afval Loont in Rotterdam) zijn de meest bekende. Uit ervaringen van andere gemeenten weten we dat een recycletarief de grootste effecten te weeg brengt op de scheidingspercentages en daarmee de meest aantrekkelijke optie is voor de gemeente.

Bij een recycletarief wordt het heffingstarief gekoppeld aan de hoeveelheid aangeboden (rest)afval. Dit systeem heeft als uitgangspunt dat de vervuiler betaalt en is deels een principiële keuze. Iemand

Figuur 1. Kosten-effectiviteit inzamelstrategieën.

Bron: Benchmark rapport 2017

In figuur 1 staat de donkerblauwe stip voor de gemiddelde afvalbeheerkosten en de hoeveelheid restafval per inwoner per jaar bij gemeenten die een recycletarief hebben ingevoerd zonder aanvullend beleid. Deze gemeenten hebben circa 130 kg restafval en de afvalbeheerkosten (de inzamel- en verwerkingskosten) komen uit op circa € 145 per huishouden. De groene en mosgroene stippen geven

die vaker afval aanbiedt, 'vervuilt' meer, en moet meer betalen.

Daarnaast geeft een dergelijk recycletarief-systeem de prikkel om afval beter te scheiden. Een recycletarief komt in vele vormen voor. Het systeem kan worden toegepast met afvalcontainers of vuilniszakken, op basis van volume of gewicht, en op meerdere stromen of alleen restafval. Grofweg de helft van de Nederlandse gemeenten kent een recycletariefsysteem (vooral in het oosten van het land). Op basis van de ervaringen van deze gemeenten is grotendeels bekend wat werkt en wat niet. Een recycletarief op basis van aanbiedfrequentie van het restafval is het beste systeem gebleken. De 'vervuiler' wordt dus gedefinieerd als degene die restafval aanbiedt. Papier, GFT en PBD kunnen gratis worden aangeboden.

Voorbeeld Recycletarief

Op het moment biedt een gezin 13 keer per jaar restafval aan, ervan uitgaande dat ze gebruik maken van een rolcontainer. Wanneer, door bijvoorbeeld het apart houden van PBD en GFTe, het huishouden restafval nu 10 keer aanbiedt, dan wordt maar voor 10 keer aangeboden in rekening gebracht. Door de prikkel om minder restafval aan te bieden, worden zoveel mogelijk andere stromen, zoals PBD en GFTe, uit de restafvalcontainer gehouden.

gemeenten weer die een recycletarief hebben ingevoerd, maar ook extra beleid hebben gevoerd. We zien dat gemeenten met een recycletarief het over het algemeen beter doen, dan gemeenten zonder een recycletarief. Opgemerkt moet worden dat de data indicatief zijn. De volgende drie variabelen hebben invloed op de uitkomst van de data:

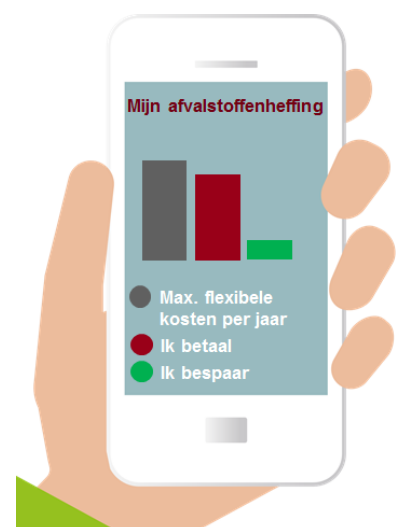
- Toerekening van de afvalbeheerkosten: dit verschilt per gemeente;
- Verschil in stedelijkheidsklasse;
- Beleid waarmee een recycletarief samen gaat. Bijvoorbeeld een verschil in communicatie of verschil in service van andere stromen.

*Figuur 2. Overzicht gemeenten met en zonder een recycletarief.
Bron: Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (Afval Circulair)*

5.3 De gedifferentieerde heffing

Een recycletarief bestaat uit twee componenten: een vast gedeelte en een flexibel gedeelte. Het vaste gedeelte wordt geheven om de inzameling en verwerking te borgen. Dit bedrag wordt door elk huishouden betaald, onafhankelijk of afval wordt aangeboden. Het flexibele gedeelte is afhankelijk van hoe vaak het restafval wordt aangeboden. De heffing kan op verschillende manieren in rekening worden gebracht bij het huishouden. Een mogelijkheid is om aan het begin van het jaar het vaste deel in rekening te brengen, en aan het eind van het jaar het flexibele gedeelte. Er kan ook gewerkt worden met het in rekening brengen van bijvoorbeeld 13 aanbiedingen (huidig gemiddeld aantal), en een teruggave (aan het eind v/h belastingjaar) wanneer er minder vaak is aangeboden. Het is mogelijk om dit aan een smartphone app te koppelen. Welke vorm het beste bij Medemblik past, moet nog worden bepaald.

5.4 Verwachte effecten en beleidskeuzen

Uit berekeningen van HVC komt naar voren dat het invoeren van een recycletarief kan leiden tot circa 30% minder restafval. De uitwerking vraagt echter een aantal belangrijke beleidskeuzen, waaronder keuzen met betrekking tot GFTe inzameling bij de hoogbouw, (gedeeltelijke) vrijstelling voor bijvoorbeeld jonge gezinnen, sociale minima en/of ouderen, en uitbreiden van voorzieningen op

wijkniveau voor bijvoorbeeld glas. Deze keuzes hebben invloed op zowel het milieu, de kosten en de dienstverlening.

5.5 Enkele kanttekeningen en onbedoelde gevolgen

Een recycletariefsysteem kent voordelen, maar ook enkele nadelen. We moeten rekening houden met eventuele onbedoelde gevolgen. Hieronder worden de belangrijkste zaken uiteengezet.

Kosten

Een recycletariefstysteem richt zich op het concept dat betere scheiding loont voor de aanbieder van het afval. Hoewel een totale kostenverlaging in de verwachting ligt, garandeert het systeem geen verlaging van de afvalbeheerkosten. De kosten zijn onder meer afhankelijk van de gebiedskenmerken, beleidskeuzen, investeringen, inkomsten uit vergoedingen, etc. Om hier meer inzicht in te verkrijgen, moet een verkennend onderzoek uitgevoerd worden.

Interactie met ander beleid

In de media zijn recentelijk berichten verschenen dat een recycletariefsysteem het restafval kan halveren. Dit is (waarschijnlijk) mogelijk als de gemeente nog geen uitgesproken beleid heeft gevoerd op afvalscheiding. In onze gemeente hebben we echter al een scheidingsbeleid gevoerd, door onder andere de oranje bak in te voeren en communicatiecampagnes te voeren. Hiermee behoren we tot de middenmoot in Nederland op het gebied van restafval per inwoner per jaar. Het invoeren van recycletarief gaat dus niet leiden tot halvering van het restafval.

Administratie

Een recycletarief vraagt om een uitgebreide administratie. Er moeten namelijk verschillende tarieven bijgehouden en opgelegd worden. Het is arbeidsintensiever (ook het behandelen van bezwaren) wat leidt tot hogere administratieve kosten.

Een eventuele invoer van een recycletarief moet in nauw overleg met de afdeling belastingen worden uitgewerkt. Een mogelijkheid is de administratie regionaal op te pakken.

Dumping en vervuiling

Doordat het aanbieden van restafval geld kost, ontstaat de prikkel om het restafval bij andere stromen te gooien, elders te dumpen, of naast de ondergrondse container te plaatsen. Dit leidt tot meer kosten voor het verwijderen van gedumpt en bijgeplaatst afval, evenals afkeur van vervuilde ingezamelde stromen. Om dit op te vangen dient handhaving en afvalcontrole geïntensiveerd te worden. Eveneens zal de buitendienst meer afval uit de openbare ruimte moeten verwijderen, wat op deze post leidt tot hogere uitgaven. Van de ervaringen van andere recycletarief-gemeenten weten we dat een vermeerdering in dumpingen reëel, maar beperkt is. De ervaring is dat er vooral in het eerste jaar extra ingezet moet worden op handhaving en opruimen door de buitendienst, daarna is dit weer op een normaal niveau. Bij het voorstel voor het concept recycleplan worden de kosten voor de invoering van het recycleplan op. Hieronder vallen ook de extra inzet van boa's, buitendienst en afvalcoaching.

Om de ontwikkelingen van dumping en vervuiling te monitoren, is het belangrijk om, voordat een recycletariefsysteem in wordt gevoerd, een nulmeting te houden.

6. Vertrekpositie Medemblik

6.1 Inleiding

De wereld van het afval is in de afgelopen jaren sterk veranderd. Om een duidelijk zicht te krijgen op de aankomende keuzes, wordt in dit hoofdstuk uiteengezet waar we vandaan komen en wat de huidige situatie is. Opgemerkt dient te worden dat dit hoofdstuk alleen gaat over huishoudelijk afval.

6.2 Geschiedenis

Het CAW heeft in 2004 haar eigen reinigingsdienst op het gebied van afval, ophaal en verwerking overgedragen aan HVC.⁵ Het CAW hield haar verantwoordelijkheid ten aanzien van beleidsontwikkeling en de afvalstoffenverordening en heeft haar verhouding met HVC vastgelegd in een dienstverleningsovereenkomst (DVO). Lange tijd is het relatief stil geweest rondom afval, totdat het milieu landelijk een meer centrale positie begon in te nemen. Onder meer door de nieuwe normen op het gebied van afvalscheiding en producentenverantwoordelijkheid heeft HVC het CAW geadviseerd en bijgestaan in het bepalen van beleidsambities. Door de veranderende normen voldeed de DVO uit 2004 niet meer en is deze per 1 januari 2020 overgegaan in een vernieuwde, grotendeels gemeente specifieke en eigentijdse DVO. Deze overeenkomst is voor de gemeente goedkoper, transparanter en flexibeler. Voor meer informatie over het gevoerde beleid, zie hoofdstuk 2.4.

6.3 Rekenkamerrapport Doeltreffendheid Afvalstoffenheffing

In 2018 hebben de gezamenlijke rekenkamercommissies van Koggenland, Opmeer, Medemblik, Stede Broec, Drechterland en Enkhuizen een onderzoek uitgevoerd naar de doeltreffendheid van de afvalstoffenheffing. De belangrijkste constatering is dat de raden te veel op afstand zijn gekomen, er te weinig inzicht is in de gemeentelijke toerekening en de tarieven erg hoog zijn.

Door het ontbreken van gemeente specifieke doelen en beperkte vakinhoudelijke kennis van de afvalstoffensector zijn de raden te veel op afstand gekomen. Hierdoor konden zij weinig kaders voor de contractsturing en uitvoering aangeven. Medemblik heeft dit probleem erkend en heeft de functie medewerker archeologie, monumenten, milieu en afval gesplitst. Hierdoor krijgt het onderwerp afval meer aandacht. De raad en het bestuur wordt zo beter op de hoogte gehouden van de landelijke wet- en regelgeving. Ook heeft Medemblik de kosten voor het afvalbeheer omlaag gebracht door het afsluiten van de nieuwe DVO met HVC.

Met bovengenoemde ontwikkelingen wordt de raad meer in positie gebracht om te sturen op het afvalbeheer, de tarieven en HVC. De overige aanbevelingen uit het rekenkamerrapport worden meegenomen in het Recycleplan.

6.4 Basisgegevens en gebiedskenmerken

Medemblik heeft een historische binnenstad, 17 kernen en lintbebouwing. De gemeente kent weinig hoogbouw. Medemblik heeft bijna 45.000 inwoners. Er zijn 18.874 afzonderlijke huishoudens, waarvan 5.742 eenpersoonshuishoudens en 13.132 meerpersoonshuishoudens (CBS, 2019).

⁵ De gemeenten zijn, via het CAW, aandeelhouder van HVC. Dit kan los gezien worden van de dienstverleningsovereenkomst, behalve dat bij het aandeelhouderschap een ballotageovereenkomst hoort welke aandeelhoudende gemeenten verplicht om hun restafval en GFT af te staan aan HVC (zie hoofdstuk 2).

Inzameling

Er zijn verschillende systemen in de gemeente Medemblik. Bij het grootste deel van de huishoudens wordt afval in drie verschillende containers opgehaald: De restafvalcontainer (1 x per vier weken), de GFT container (1 keer per twee weken) en de PBD container (1 keer per vier weken). In de binnenstad staan ondergrondse containers voor restafval, bovengrondse containers voor het GFe-afval en wordt het PMD in zakken ingezameld.

Bij hoogbouw wordt gebruik gemaakt van ondergrondse of bovengrondse containers voor restafval en wordt PMD in zakken opgehaald.

Verder zijn er nog een paar kleine wijken waar met vuilniszakken wordt ingezameld. Hier kan de gangbare vuilniswagen niet goed komen en wordt een kleinere wagen ingezet.

Het papier wordt één keer in de twee weken door verenigingen opgehaald.

Afvalbrengstation

Inwoners van Medemblik zijn welkom op het afvalbrengstation in Middenmeer en de andere locaties in West-Friesland (Enkhuizen, Hoorn en Obdam).

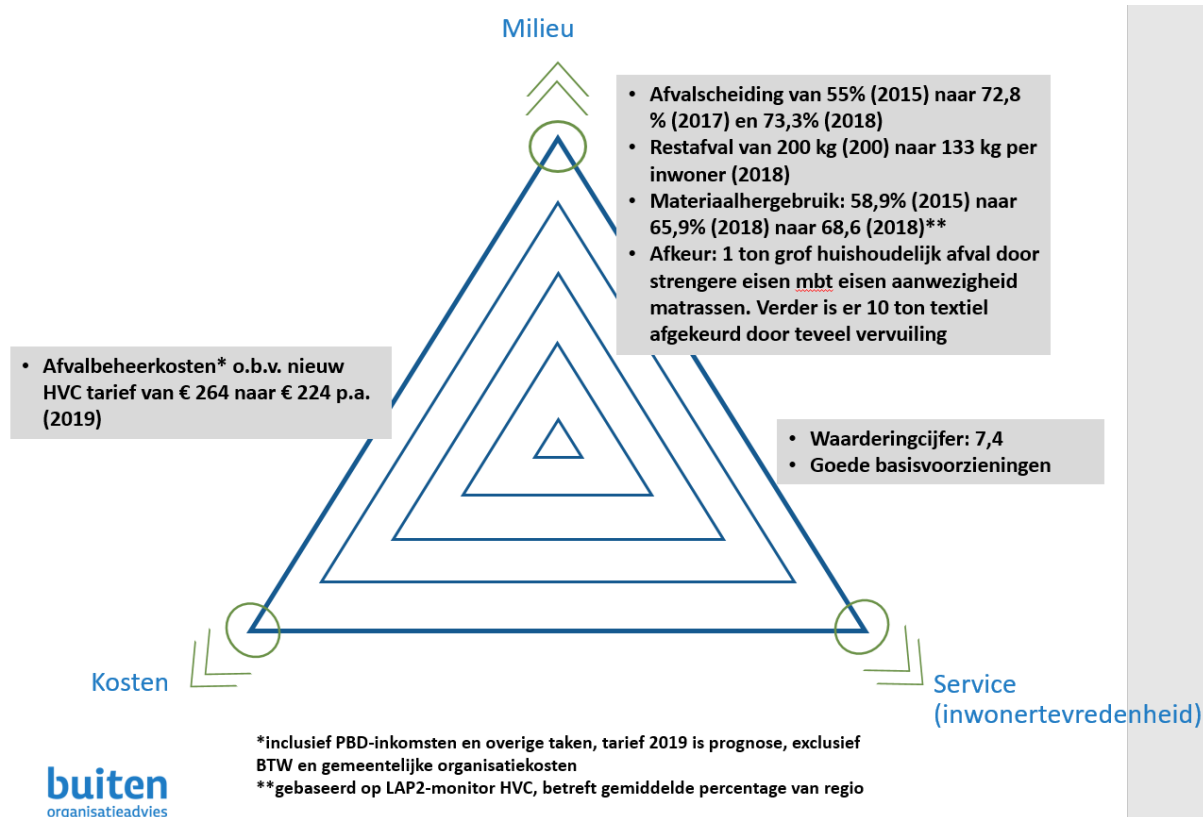

Inzamelroute Klein Chemisch Afval (KCA)

De gemeente verzorgt de inzamelroute voor KCA. Dit is geen wettelijke taak, en kan, wanneer wenselijk, worden losgelaten.

6.5 Prestaties

Om een inzicht in de huidige prestaties van het afvalbeheer te krijgen, kunnen de invalshoeken van de afvaldriehoek gebruikt worden. In onderstaande paragraaf worden deze uiteengezet.

Kosten

De nieuwe DVO met HVC heeft de kosten omlaag gebracht, maar de kosten blijven een aandachtspunt. Door de goede inzamelresultaten is de inzameling iets goedkoper dan gemiddeld in West-Friesland. Maar de afvalstoffenbelasting is in 2019 flink gestegen en de opbrengsten van oud papier en karton zijn met ingang van 2020 flink gedaald. Ook de kosten van textiel staan onder druk.

Service

Inwoners kunnen afval op een laagdrempelige en eenduidige manier aanbieden. De voorzieningen die daarbij worden geboden, de inzamelfrequenties en openingstijden van de afvalbrengstations zijn vergelijkbaar met die in veel andere gemeenten. Inwoners geven de dienstverlening een rapportcijfer van 7,4 (rapport waardering afvalinzameling van I&O Research april 2018). In het recent uitgevoerde belevingsonderzoek worden ook diverse verbeterpunten genoemd, waaronder:

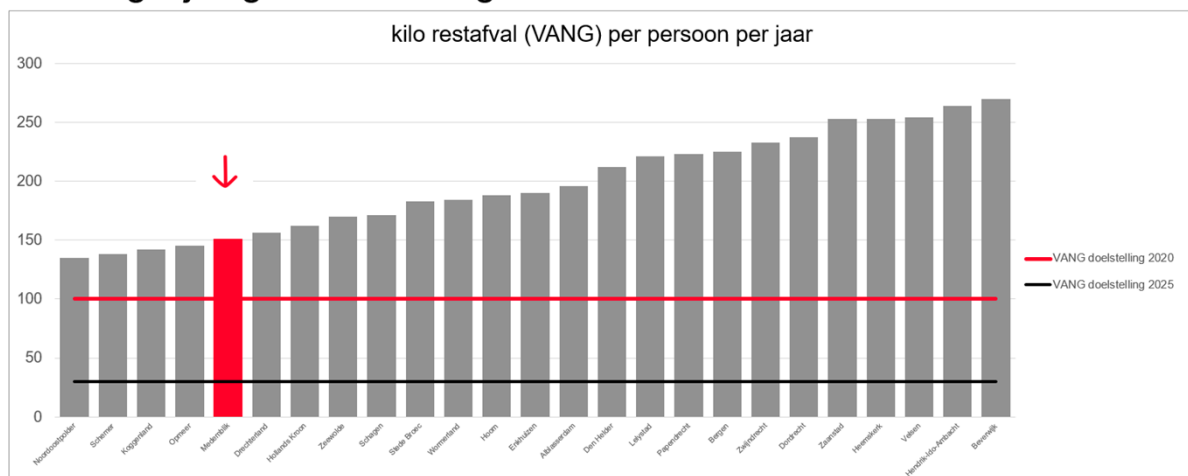
- betere voorlichting over wat er met het gescheiden ingezamelde afval gebeurt;
- hoe afval moet worden gescheiden;
- de netheid van de aanbiedplek.
- de inzamelfrequentie van met name restafval (grijze container).

De service in Medemblik kan gezien worden als goed. Op ambtelijk niveau wordt de service ook als goed ervaren.

Milieu

Buiten de VANG doelstelling om, is de impact op het milieu niet duidelijk in kaart gebracht. Op basis van de gegevens van HVC over 2018 en een sorteeraanalyse van afvalonderzoeksbureau Eureco uit 2018 zijn de volgende gegevens bekend: Medemblik heeft 73,3 % afvalscheiding. De VANG-doelstelling van 75% afvalscheiding haalt Medemblik bijna. Het andere onderdeel van de VANG-doelstelling is 100 kg restafval per inwoner per jaar. Medemblik scoort met 151 kg restafval weliswaar goed, maar zit nog ver van deze doelstelling af. In onderstaande tabel is schematisch weergegeven hoe Medemblik scoort en hoe zich dat verhoudt ten opzichte van de VANG-doelstellingen.

waar staat Medemblik ? in vergelijking met andere gemeenten.

7. Beleidsscenario's

7.1 Inleiding

Binnen het afvalbeheer zijn een aantal verschillende systemen mogelijk, elk met een groot aantal beleidskeuzes en praktische werkwijzen. In dit hoofdstuk worden de drie beleidsscenario's uit de keuzenotitie verder toegelicht.

7.1 Drie beleidsscenario's

Op basis van de kennis uit voorgaande hoofdstukken, de aangegeven richting van de raad tijdens de thema avond, de landelijke literatuur en ervaringen van andere gemeenten zijn de drie meest relevante opties uiteen gezet (zie onderstaande figuur). Om het recycleplan (RP) uit te werken wordt in de keuzenotitie gevraagd het college opdracht te geven om één van de opties uit te werken. Vervolgens wordt de uitwerking beoordeeld op haalbaarheid en aan de raad voorgelegd.

1. Ongewijzigd	2. Optimalisatie	3. Prijsprikkel
1. Kwaliteit stromen verbeteren	1. GFT verbeteren 2. Papier herzien 3. Communicatie 4. Kwaliteit verbeteren 5. Tegengaan illegaal gebruik	1. Recycletarief uitwerken 2. GFT verbeteren 3. Papier herzien 4. Communicatie 5. Kwaliteit verbeteren 6. Tegengaan illegaal gebruik

Scenario 1: Ongewijzigd beleid

Bij het opstellen van een nieuw beleidsplan is de eerste optie de zaken zo te houden als het is. De overweging hiervoor kan zijn dat het huidige systeem als voldoende wordt beoordeeld (zie hoofdstuk 6) en verdere investeringen niet wenselijk zijn. Om in te spelen op de actualiteit van het moment, namelijk de stromen die vervuilen raken (zie hoofdstuk 2), kunnen een aantal niet ingrijpende wijzigingen worden doorgevoerd om de kwaliteit van de stromen te verbeteren. Zodra zich nieuwe ontwikkelingen voordoen, zoals het stijgen van verwerkingskosten of het wegvallen van vergoeding uit het Afvalfonds, dan wordt het beleid opnieuw geëvalueerd en bekeken hoe het beste op deze ontwikkelingen ingespeeld kan worden.

De verwachte inspanningen en investeringen zijn bij deze optie beperkt. Afvalcontroleurs en/of -coaches en communicatie zullen ingezet moeten worden, dit werkt in beperkte mate kostenverhogend. Verwacht wordt dat met het alleen inzetten op de kwaliteit van de stromen, de afvalscheiding iets beter wordt en de vervuiling van de stromen, en de bijbehorende afkeur, vermindert. Het serviceniveau verandert niet.

Eventuele onbedoelde gevolgen

Irritatie bij inwoners over het aanspreken op afvalscheidingsgedrag, waardoor draagvlak afneemt voor afvalscheiding.

Scenario 2: Optimalisatie van huidig systeem

Op basis van de sorteerresultaten van 2018 zien we dat er een belangrijk deel aan GFTe in de restafvalbak terecht komt. Daarnaast hebben hoogbouw locaties en appartementencomplexen doorgaans geen mogelijkheid om het GFTe afval te scheiden. Momenteel komt er nog circa 45 kg per inwoner per jaar in de restafvalbak terecht. Een aantal stappen kan gemaakt worden, zodat meer GFTe opgehaald en verwerkt wordt. Daarmee worden de kosten teruggebracht (GFTe is goedkoper

om te verwerken), wordt de stroom beter verwerkt (compostering i.p.v. verbranding) en het restafval teruggebracht.

De tweede optimalisatie is de papierinzameling. De papierinzameling is nu relatief duur doordat op een niet efficiënte manier wordt ingezameld. Door een nieuw systeem uit te werken, kan hier op worden bespaard.

De derde stap is een uitbreiding in de communicatie, zodat bewoners van informatie worden voorzien over wat wel en niet bij een bepaalde stroom thuis hoort en doorlopend geïnformeerd worden over ontwikkeling in de afvalstromen. Eventueel kan ingezet worden op de verspreiding van de jaarlijkse inzamelresultaten en eventuele vervuiling, zodoende een terugkoppeling te geven aan inwoners en scheiding verder te stimuleren. Eveneens kan illegaal aangeboden afval van bedrijven worden tegengegaan. De service zal licht verbeteren door de inzameling van GFTe.

De verwachte inspanning en investeringen betreffen allereerst de onder optie 1 genoemde punten. Daarnaast dient een plan uitgewerkt te worden voor het plaatsen van extra GFTe containers bij hoogbouw en dient een nieuwe inzameling van de papierroute opgezet te worden. Eveneens dient op al deze punten structureel gecommuniceerd te worden. De verwachte uitkomst is dat de kwaliteit van de stromen verbetert. Daarnaast is de verwachting dat er meer GFTe ingezameld wordt en de papierinzameling in kosten daalt.

Eventuele onbedoelde gevolgen

Irritatie bij inwoners over het aanspreken op gedrag op afvalscheidingsgedrag, waardoor draagvlak afneemt voor afvalscheiding. Daarnaast kunnen investeringen op korte termijn leiden tot extra uitgaven en kunnen wijzigingen in papierconcessies onrust geven bij de betrokken verenigingen.

Scenario 3: Prijsprikkel (Recycletarief): de vervuiler betaalt

Deze optie betreft alle punten die onder punt 2 zijn benoemd. De nadruk ligt echter op de 'vervuiler betaalt'. Door het invoeren van gedifferentieerde tarieven voor restafval, worden inwoners gemotiveerd om afval beter te scheiden. Verschillende beleidskeuzen moeten hiervoor worden uitgewerkt, waaronder de keuze voor bijvoorbeeld betaalde zakken of ondergrondse containers, uitzonderingssituaties voor bijvoorbeeld ouderen. Ook moeten er administratieve keuzen m.b.t. het tarief worden gemaakt, zoals een vooruitbetalingsmodel of het opleggen van de totale heffing aan het eind van het belastingjaar. Zie hoofdstuk 5 voor meer informatie over het recycletarief.

Verwacht wordt dat dit systeem leidt tot hogere afvalscheiding en minder restafval. Naast de onder punt 2 genoemde inspanningen en investeringen, moet een plan van aanpak opgesteld worden en nieuwe inzamelsystemen uitgewerkt en aangeschaft worden. De verwachting is dat de beheerkosten zullen dalen en de VANG doelstellingen (100 kg per inwoner per jaar en 75% afvalscheiding) behaald worden.

Eventuele onbedoelde gevolgen

Doordat het aanbieden van restafval belast wordt en andere stromen niet, ontstaat de prikkel om restafval in de PBD of GFTe container te deponeren. Hierdoor vervuilen de stromen en ontstaat meer afkeur. Daarnaast ontstaat de prikkel om te dumpen naast een ondergrondse container of op andere locaties. Om vervuiling van de stromen en afvaldumping te voorkomen, is in het eerste jaar inzet van afvalcoaching en inzet van handhaving en buitendienst nodig. Bij de gemeenten die het recycletarief al hebben, is deze extra inzet na het eerste jaar niet meer nodig en is inzet op het normale niveau weer voldoende.

Het is de insteek dat de kosten voor het afvalbeheer lager worden voor de gemeentelijke exploitatie en inwoners, maar het is eveneens mogelijk dat de uitgaven voor het afvalbeheer minder sterk dalen,

door o.m. een ingewikkelde en grote administratie, behandelen van meldingen en bezwaren en het opruimen van dumpingen. Uit de ervaring van gemeenten die een recycletarief al hebben ingevoerd weten we dat de risico's op bovenstaande gevolgen, mits goed geanticipeerd, klein zijn.

7.3 Kosten, milieu en service

De daadwerkelijke kosten, invloed op service en verwachte milieu uitkomsten zijn in dit stadium indicatief. Zodra een beleidsscenario is gekozen, worden deze aspecten verder uitgewerkt.

Bijlage 1

Verslag themabijeenkomst Gemeentelijk Grondstoffenplan 6 mei 2019

Bijlagen:

- Informatienota raad DOC-19-173500
- Presentatie DOC-19-174284
- Uitslagen mentimeter DOC-19-174281

Op 6 mei 2019 was themabijeenkomst over het nieuwe grondstoffenplan. Er is gesproken over het nieuw op te stellen afvalbeleid en de richting hiervoor. De grondstoffendriehoek stond centraal, waarin milieu, kosten en serviceniveau tegen elkaar afgezet worden. Op basis van de verkregen informatie van deze avond wordt een keuzenota opgesteld.

Er is uitleg gegeven over de afvaldriehoek. Voor het GGP is de afvaldriehoek belangrijk: dit zijn de pijlers milieu, service en kosten. Deze hebben invloed op elkaar. Kiezen voor één van deze pijlers heeft effect op de andere pijlers. Als er bijvoorbeeld wordt gekozen voor vaker afval ophalen, gaan de kosten omhoog.

Aandachtspunten:

- In de gemeente Medemblik kan het afval nog beter gescheiden worden: van de 133 kilo fijn restafval per inwoner is maar 17 kilo daadwerkelijk restafval;
- Des te minder restafval, des te minder afvalstoffenbelasting er moet worden betaald;
- U wilt meer informatie over Diftar;
- Bewustwording en preventie zijn belangrijke aandachtspunten.

Argumenten tijdens de themaraad over Diftar of ieder een gelijk tarief:

Diftar	Gelijk tarief
Geeft het beste resultaat	Geloof niet in dimt systeem
Weet er nog te kort van	Eén beleid is makkelijk
Er is een combinatie nodig	Eenvoudig zonder pasjes bij afvalbrengstation
Inwoners worden bewust gemaakt	Duur systeem
Vervuiler betaald	Solidariteit

Verder werden er een aantal stellingen aan de raad voorgelegd over de verwachte effecten van verschillende maatregelen op de kosten, service en het milieu. Welke effecten kunnen bijvoorbeeld verwacht worden bij het vaker ophalen van de oranje bak en wat zijn de verwachte effecten van het invoeren van Diftar (beprijzen per keer aanbieden). Deze stellingen gaven een idee van aan welke knoppen u als raad kan draaien.

Aan het eind van de avond werd gevraagd welke drie onderwerpen de raadsleden het belangrijkste vinden bij het grondstoffenplan. Deze antwoorden zijn verwerkt in onderstaande woordwolk.

Informatienota raad

Zaaknummer: Z-18-037293
Nummer: DOC-19-173500
Datum: 19-7-2019
Steller: College
Onderwerp: verslag themaraad Gemeentelijk Grondstoffenplan (GGP) 6 mei 2019

Ter informatie

Kennis nemen van:

Verslag themaraad Gemeentelijk Grondstoffenplan (GGP) 6 mei 2019.

Aanleiding

Er is op 6 mei 2019 een themaraad GGP gehouden.

Kernboodschap

De kernboodschap zit in de presentatie DOC-19-174284 en in de uitslagen van de mentimeter DOC-19-174281.

Er is uitleg gegeven over de afvaldriehoek. Voor het GGP is de afvaldriehoek belangrijk: dit zijn de pijlers milieu, service en kosten. Deze hebben invloed op elkaar. Kiezen voor één van deze pijlers, heeft altijd effect op de andere pijlers. Als er bijvoorbeeld wordt gekozen voor vaker afval ophalen (meer service), gaan de kosten omhoog.

Aandachtspunten:

- in de gemeente Medemblik kan het afval nog beter gescheiden worden: van de 133 kilo fijn huishoudelijk restafval per inwoner is maar 17 kilo daadwerkelijk restafval;
- des te minder restafval, des te minder afvalstoffenbelasting er moet worden betaald;
- u wilt meer informatie over Diftar;
- bewustwording en preventie zijn belangrijke aandachtspunten.

Argumenten tijdens de themaraad over Diftar of ieder een gelijk tarief:

Diftar	Gelijk tarief
Geeft het beste resultaat	Geloof niet in dimt systeem

Weet er nog te kort van	Eén beleid is makkelijk
Er is een combinatie nodig	Eenvoudig zonder pasjes bij afvalbrengstation
Inwoners worden bewust gemaakt	Duur systeem
Vervuiler betaald	Solidariteit

Consequenties

n.v.t.

Communicatie

U wordt op de hoogte gehouden van het proces rond het GGP.

Vervolg

In het najaar wordt er een keuzenotitie aan u voorgelegd. Hierin wordt ook de burgerparticipatie aan u voorgelegd.

Bijlagen

DOC-19-174284 Presentatie

DOC-19-174281 Uitslagen mentimeter

waar staat u in de grondstoffendriehoek?

3 raadsbijeenkomst gemeente Medemblik.

verkenning uitgangspunten.

enkele kennisvragen...

4 raadsbijeenkomst gemeente Medemblik.

hvc.
energie en hergebruik

tien hoofdactiviteiten.

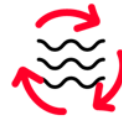
inzameling

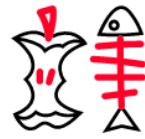
recycling /
verwerking

afvalverbranding

slibverbranding

vergisting /
compostering

productie, distributie
en levering van warmte

energieproductie
uit biomassa

zonne-energie

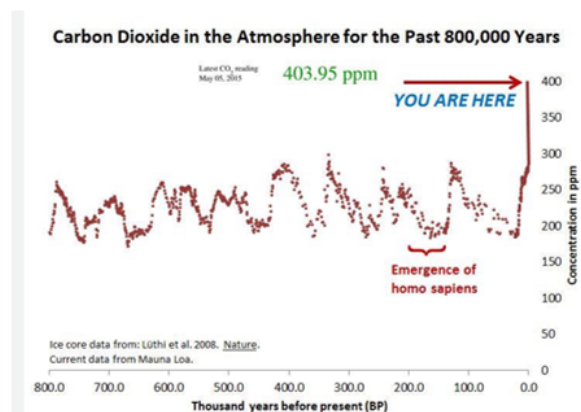

windenergie

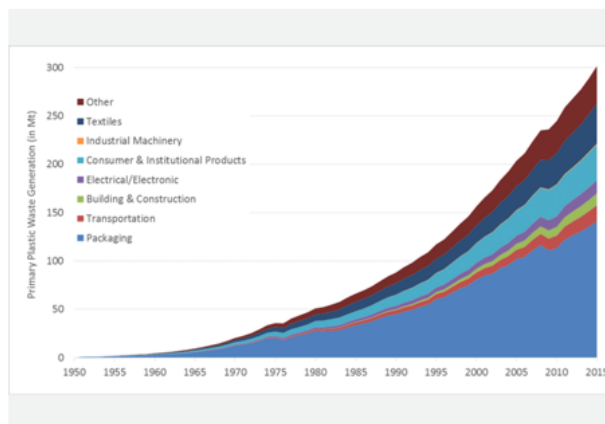

verkoop HVC
kringloopenergie

klimaatverandering: kader voor ons handelen.

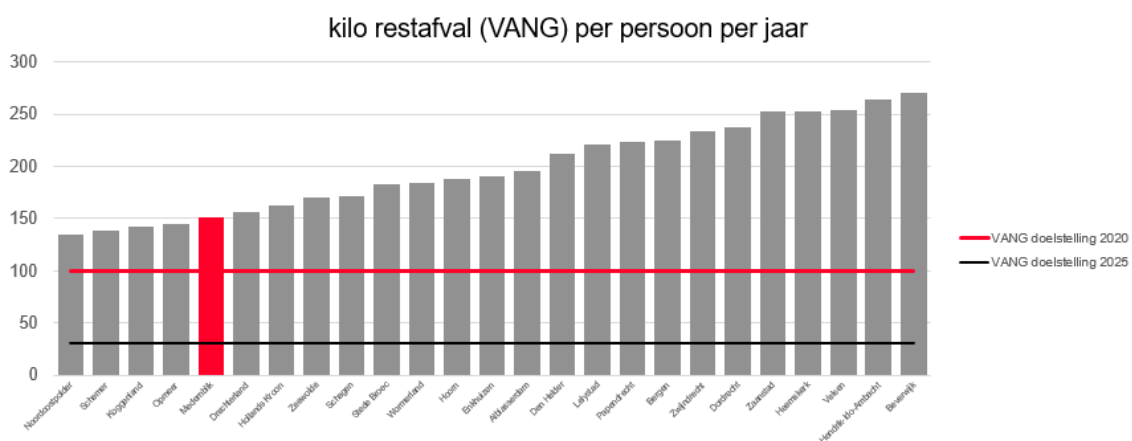
productie plastic stijgt exponentieel.

Bron: Geyer et al., 2017

7 raadsbijeenkomst gemeente Medemblik.

resultaten gemeente Medemblik. in vergelijking met andere gemeenten.

8 raadsbijeenkomst gemeente Medemblik.

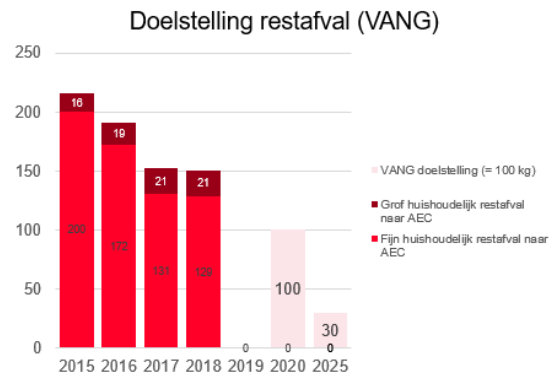
resultaten gemeente Medemblik.

VANG-doel:

- 100 kg restafval per inwoner per jaar in 2020
- 30 kg restafval per inwoner per jaar in 2025

Medemblik:

- 151 kg restafval per inwoner per jaar

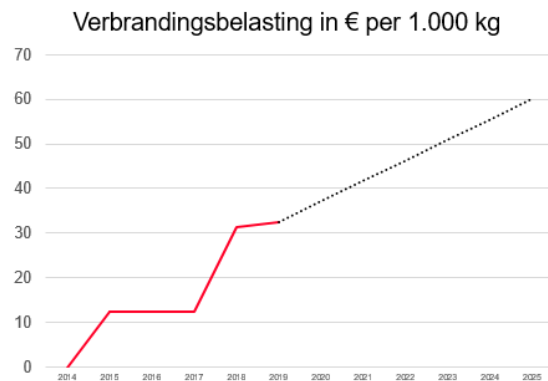

Doelstelling 100 kg restafval (VANG): Al het grof- en fijn huishoudelijk restafval dat resteert en voor verbranding bij de AEC wordt aangeleverd.

9 raadsbijeenkomst gemeente Medemblik.

resultaten gemeente Medemblik.

- VANG-doelstelling 100 kg restafval nog niet behaald
- Stilstand is achteruitgang: meer afval door economische groei plus stijgende verbrandingsbelasting rijksoverheid

10 raadsbijeenkomst gemeente Medemblik.

wat zit er nog in de grijze bak?

gemiddeld nog 116 kg herbruikbare grondstoffen!

11 raadsbijeenkomst gemeente Medemblik.

verkenning uitgangspunten.

enkele vragen en
stellingen...

12 raadsbijeenkomst gemeente Medemblik.

hvc.
energie en hergebruik

Effecten vaker ophalen GFT in warme seizoenen

-7%

+4%

7 extra inzamelrondes

13 raadsbijeenkomst gemeente Medemblik.

Effecten vaker ophalen plastic, blik en drinkverpakkingen

-2%

+16%

13 extra inzamelrondes

14 raadsbijeenkomst gemeente Medemblik.

Effecten vaker ophalen restafval

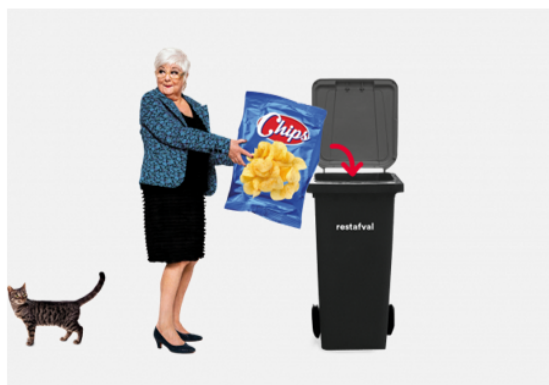
+15%

+29%

13 extra inzamelrondes

15 raadsbijeenkomst gemeente Medemblik.

Effecten invoering Diftar

Let op: afhankelijk van nog te maken beleidskeuzes

-32%

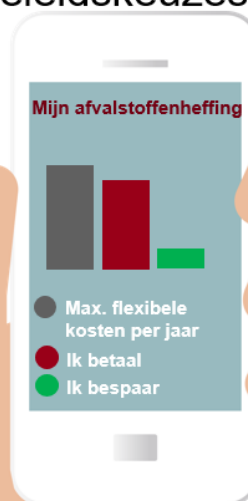

-3%

Inwoners die hun afval goed scheiden worden beloond. Zij hebben door hun eigen handelen invloed op de hoogte van de afvalstoffenheffing.

Inwoners die hun afval niet scheiden, betalen een hogere heffing.

16 raadsbijeenkomst gemeente Medemblik.

Onderzoek nascheiding CAW: conclusies.

- Nascheiding op dit moment optie voor Plastic, Blik en Drinkverpakkingen
- Combinatie bron- en nascheiding komt in CAW-gebied voor (hoogbouw en binnensteden)
- Bij bronscheiding 3 rolcontainers thuis, bij nascheiding 2
- Scheidingsrendement bronscheiding hoger
- Geen algemene financiële vergelijking mogelijk
- Technische ontwikkelingen gaan snel, op aantal punten nog geen oplossing

17

hvc.
energie en hergebruik

hvcgroep.nl

waar staat u nu?

19 raadsbijeenkomst gemeente Medemblik.

hvc.
energie en hergebruik

hvcgroep.nl

HVC heeft bron-, en nascheiding & sortering.

- HVC ziet nascheiding in aanvulling op bronscheiding en heeft beide in huis. Keuze methodiek afhankelijk van stedelijkheid en kwaliteit stromen.
- Kunststofsorteerinstallatie – capaciteit 65 kton/jaar – geopend door staatssecretaris Stientje van Veldhoven op 23 november jl. Haar ambitie: *“via pact met bedrijfsleven afdwingen dat in 2025 alle kunststofverpakkingsmateriaal 100% recyclebaar is”*

21 raadsbijeenkomst gemeente Medemblik.

Hoe scoort de gemeente nu op de VANG doelstelling (100 kilo pppj restafval in 2020)?

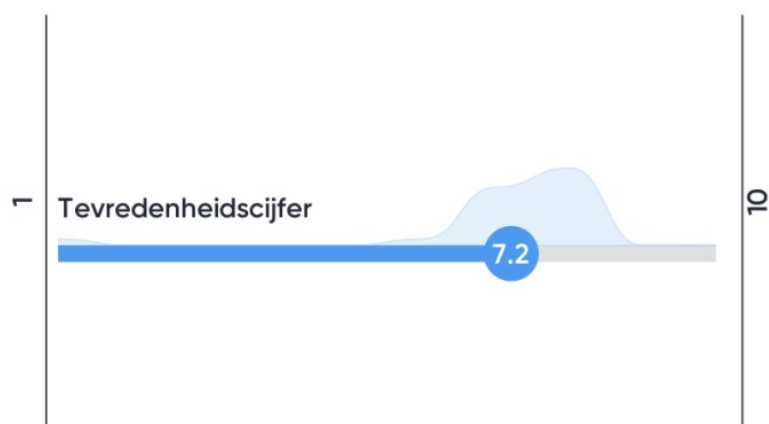
Mentimeter

23

Wat geven inwoners van de gemeente voor cijfer aan de dienstverlening?

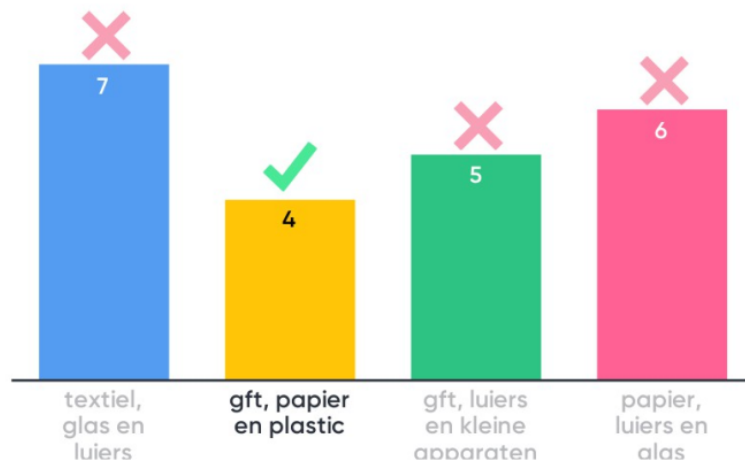
Mentimeter

23

Welke stromen komen het meeste voor in de restafvalbak?

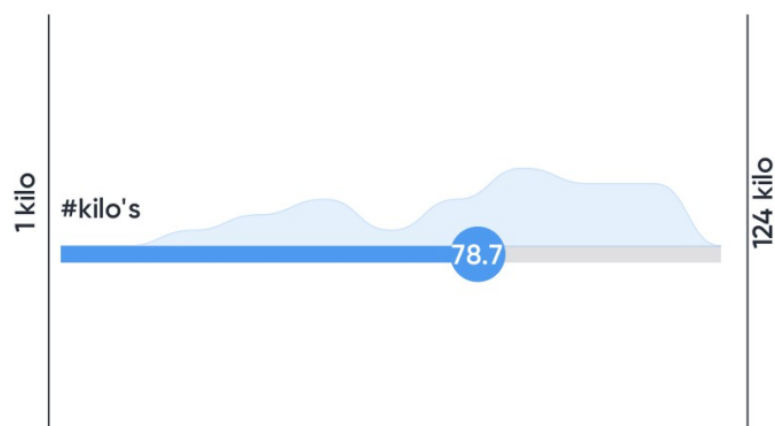
Mentimeter

22

Hoeveel van de 133 kilo fijn restafval pppj bestaat uit grondstoffen?

Mentimeter

23

De VANG doelstelling kan bereikt worden door alleen effectieve communicatiecampagnes.

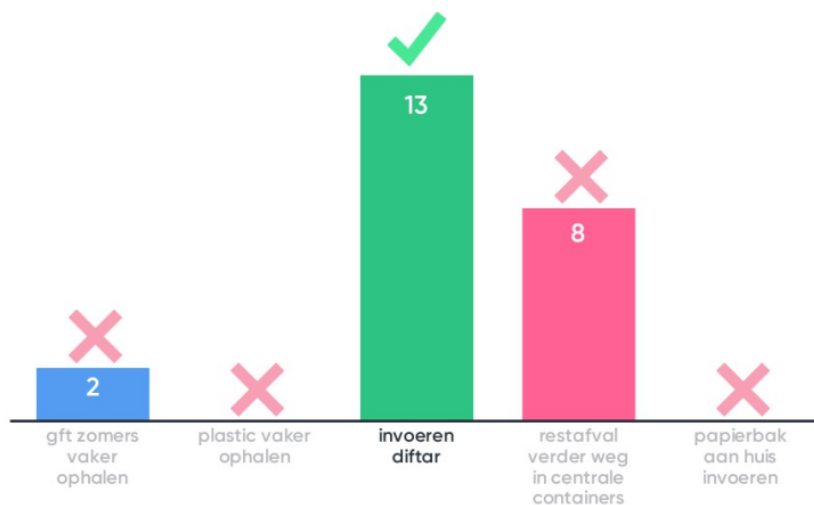
Mentimeter

23

Welke maatregel leidt tot kostenbesparing?

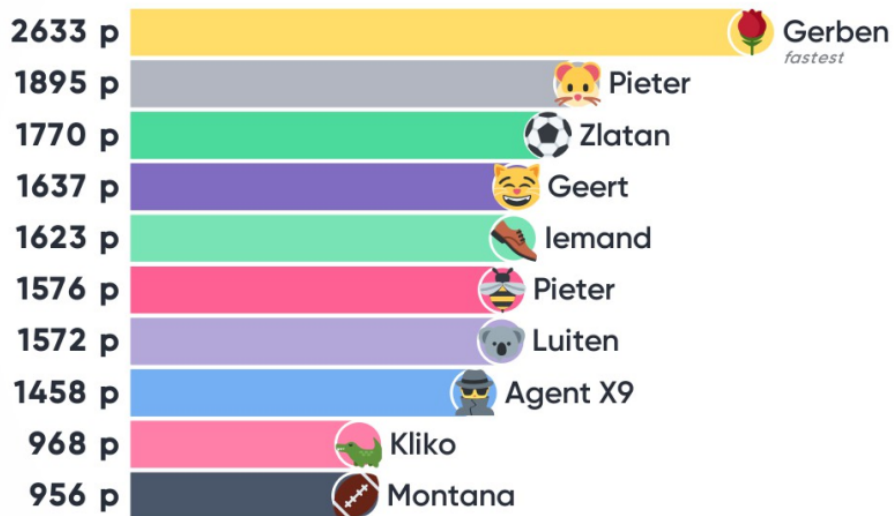
Mentimeter

23

Leaderboard

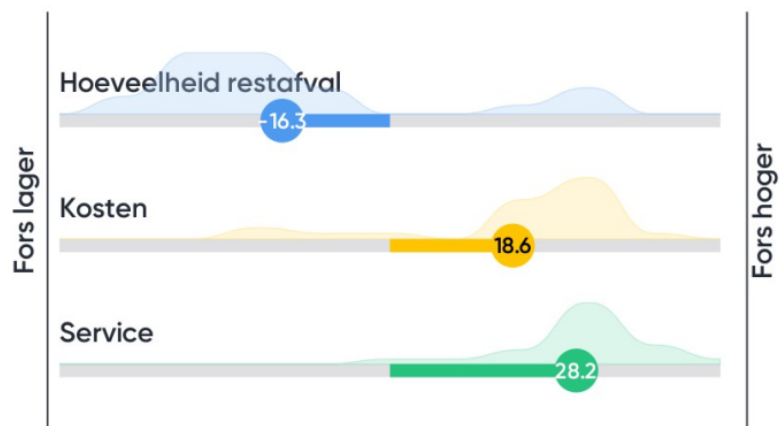
Mentimeter

23

Welk effecten (in %) heeft het vaker ophalen van GFT in het warme seizoen?

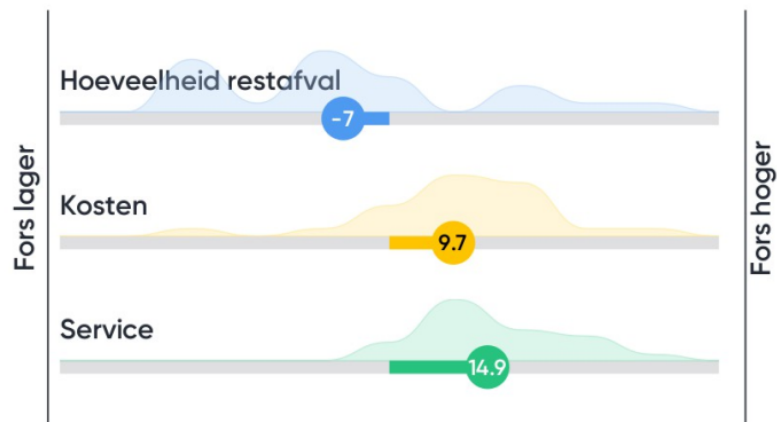
Mentimeter

23

Welke effecten (in%) heeft het vaker ophalen van plastic, blik en drinkverpakkingen?

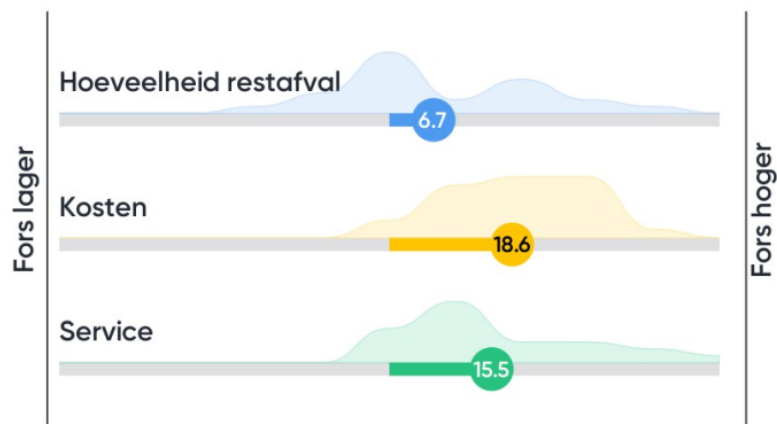
Mentimeter

23

Welke effecten (in%) heeft het vaker ophalen van restafval?

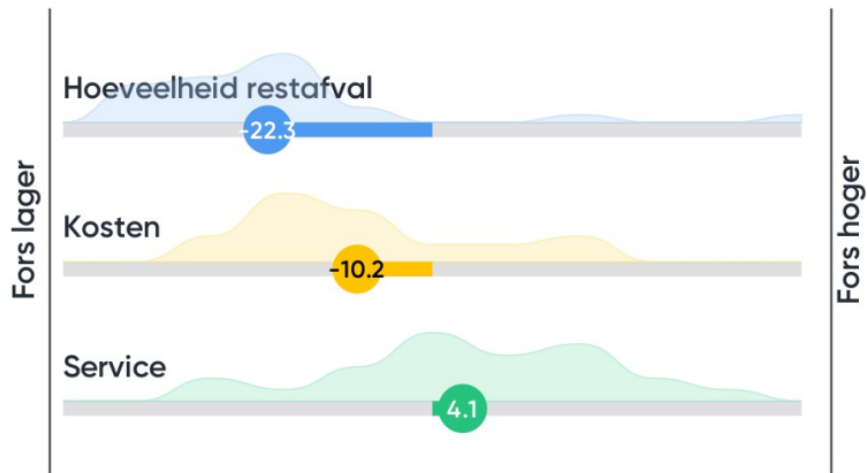
Mentimeter

23

Welke effecten (in%) heeft de invoering van Diftar?

Mentimeter

24

Resultaten van onze gemeente zijn al goed. Dus geen nieuwe maatregelen, VANG loslaten en risico stijging afvalstofheffing.

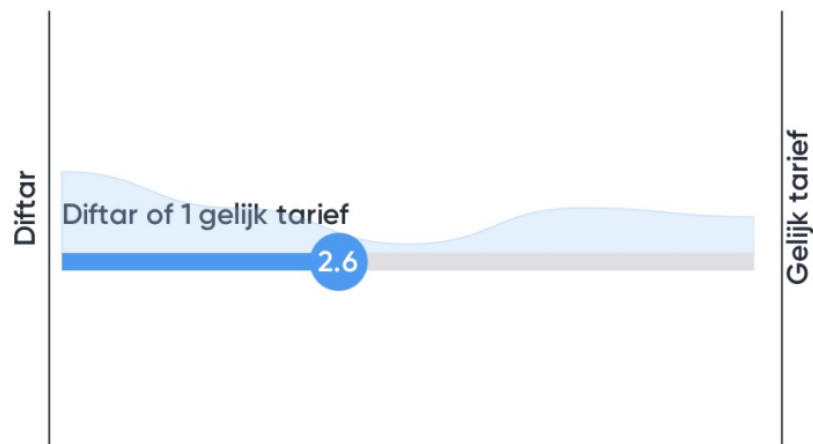
Mentimeter

24

Inwoner betaalt tarief naar rato van afvalscheiding (Diftar) of iedere inwoner een gelijk tarief afvalstoffenheffing?

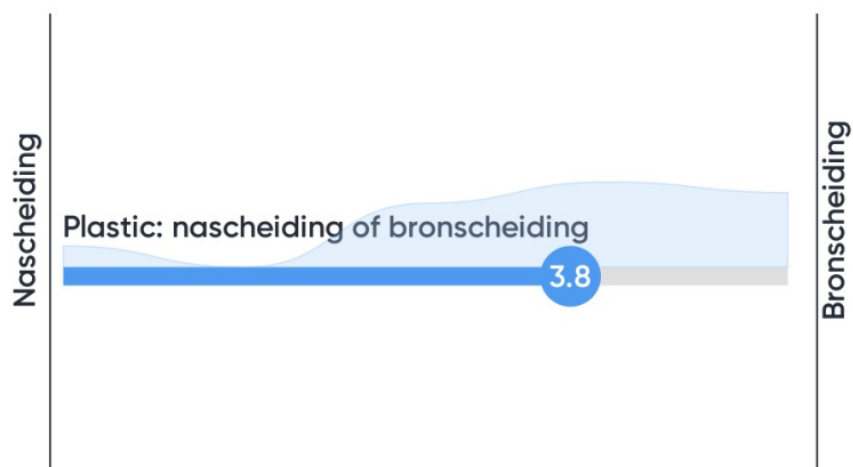
Mentimeter

24

Plastic: nascheiding of bronscheiding?

Mentimeter

24

Afval scheiden is niet verplicht voor inwoners, het moet mogelijk blijven om het afval niet te scheiden

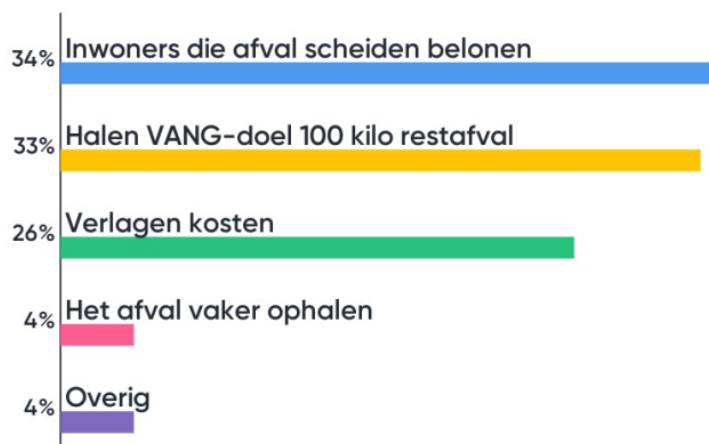
Mentimeter

24

Waar wilt u op inzetten in het grondstoffenplan?
Verdeel 100 punten.

Mentimeter

24

Geef ons in 3 woorden mee wat u belangrijk vindt voor het grondstoffenplan

 22